

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA
MÁSODIK SEKCIÓ

H. Z. kontra MAGYARORSZÁG ÜGY

(28973/11. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2012. november 8.

Ezen ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglalt körülmények beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.

A H. Z. kontra Magyarország ügyben,

az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Ineta Ziemele, *Elnök*
Danutė Jočienė,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Sajó András,
İşıl Karakaş,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Helen Keller, *bírák*,

és Stanley Naismith, *Szekció Hivatalvezető*

a 2012. október 9-i zárt ülésen lefolytatott tanácskozását követően
az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Magyar Köztársaság ellen benyújtott kérelem (28973/11. sz.), melyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) 34. cikke alapján egy magyar állampolgár, H. Z. („a kérelmező”) 2011. november 19-én terjesztett a Bíróság elé.

2. A jogsegélyben részesített kérelmezőt Karsai D. Budapesten praktizáló ügyvéd képviselte. A Magyar Kormányt („a Kormány”) Tallódi Z. Képviselő képviselte a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumból.

3. A kérelmező különösen azt állította, hogy – fogyatékosága miatt, az Egyezmény 5. cikke 2. bekezdésének sérelmével – őrizetbe vételének okait illetően nem élvezhette a megfelelő tájékoztatás előnyeit, őrizetbe vételét követő letartóztatása pedig az Egyezmény 3. cikkét sértő embertelen és megalázó bánásmódnak minősült.

4. 2012. február 13-án a kérelem közlésre került a Kormány felé. Arról is döntés született, hogy a kérelem érdeme és elfogadhatósága együttesen kerül megvizsgálásra (29. cikk 1. bekezdés).

5. 2012. június 7-én egy budapesti székhelyű nem kormányzati szerv, a Központ a Fogyatékos Emberek Jogaiért Alapítvány (Disability Rights Center, MDAC) engedélyt kapott arra, hogy harmadik félként beavatkozzon az eljárásba (A Bíróság Eljárási Szabályzata 44. szabály 3. bekezdés).

A TÉNYEK**I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI**

6. A kérelmező 1987-ben született és Kelet-Magyarország A. falujában él.

7. A kérelmező születése óta siketnéma és középsúlyosan értelmi fogyatékos. Analfabéta.

8. Az ügyben 2011. április 10-én benyújtott vádirat szerint a kérelmező – aki többszörös visszaeső elkövető, és akit utoljára 2009. november 2-án ítélték el – Gyűrén kirabolt egy járókelőt. A kérelmezőt a Vásárosnaményi Rendőrkapitányság járőrei igazoltatták. A kérelmező menekülni próbált, de elfogták és előállították, amikor az eltulajdonított tárgyak még a birtokában voltak. A rendőrkapitányságra kísérték.

9. Mivel a kérelmező egyfajta jelnyelvet használt, azonnal jelnyelvi tolmácsot rendeltek ki számára. Ugyanezen a napon rablás miatti gyanúsított kihallgatására is sor került. Védőügyvéd nem volt jelen.

10. A Kormány előterjesztette, hogy a kérelmező a gyanúsítást megértette, de azzal kapcsolatosan panaszt nem tett, s a kihallgatási jegyzőkönyv aláírásával beismerte a bűncselekmény elkövetését. A kérelmező ezt tagadta, azzal érvelve, hogy az általa, illetve a jeltolmács által használt jelnyelv nem volt azonos, így nem tudták egymást megérteni.

A kérelmező aláírása a szóban forgó jegyzőkönyvön alig olvashatóan odafirkantott beceneve volt.

11. 2011. április 10. és július 4. között a kérelmező rablás gyanúja alapján előzetes letartóztatását töltötte a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben.

12. A kérelmező fenntartotta, hogy fogvatartásának körülményei nem voltak állapotának megfelelők, s hogy zárkatársai szexuálisan és egyéb módon is molesztálták. A Kormány előterjesztette, hogy a kérelmező helyzetének figyelembe vételére különleges intézkedéseket léptettek életbe (különösen, a börtönparancsnok 2011. május 23-án ilyen tartalmú utasítást bocsátott ki) – ezek hatékonyságát a kérelmező vitatta (a részleteket ld. a 25-26. bekezdésben alább).

13. 2011. július 4-én a kérelmező letartóztatását megszüntették, s a kérelmezőt házi őrizetbe helyezték. Megjegyezve, hogy a kérelmező semmilyen jelnyelvet nem ismer, és hogy csak anyjával képes kommunikálni, a Vásárosnaményi Városi Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező által letartóztatásban töltött időt minimális tartamra kell csökkenteni.

14. Időközben, 2011. június 20-án, rablás miatt vádat emeltek a kérelmező ellen. Mentális állapotára az ügyész utalt. Védőügyvédet és jelnyelvi tolmácsot rendeltek ki számára.

15. Letartóztatása alatt igazságügyi pszichiáter vizsgálta meg a kérelmezőt. 2011. június 30-án a szakértő szakvéleményében előadta, hogy a kérelmező jelentős mértékben csökkent képességekkel rendelkezik, és részleges gyámság alá helyezése szükséges. Ezt a Vásárosnaményi Városi Bíróság 2011. szeptember 27-én megtette. A Városi Bíróság megjegyezte,

hogy a kérelmező intelligenciahányadosa 39, hogy siketnéma és középsúlyosan értelmi fogyatékos, nem tud számolni, és nem ismeri a jelnyelvet; az egyetlen személy, akivel kommunikálni képes, az édesanyja.

16. A kérelmező elleni büntetőeljárás még folyamatban van.

17. A kérelmező benyújtotta F. úr és R. úr tanúvallomását, akik jelen voltak, amikor Karsai úr 2012. május 6-án találkozott a kérelmezővel, hogy megvitassák a kérelmező Bíróság előtti képviselését. E tanúvallomások szerint a kérelmező egy speciális jelnyelvet használt módszerként, ami alapvetően csak az anyja számára volt érthető, s ami teljesen eltért a standard jelnyelvtől.

II. A RELEVÁNS HAZAI JOG

18. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény kimondja:

129. §

„(2) A terhelt előzetes letartóztatásának szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban, és akkor van helye, ha

a) megszökött, a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság elől elrejtőzött, vagy szökést kísérelt meg, illetőleg az eljárás során ellene újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt eljárás indult,

b) szökésének vagy elrejtőzésének veszélyére tekintettel vagy más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható,

c) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén, különösen a tanúk befolyásolásával vagy megfélemlítésével, tárgyi bizonyítási eszköz, okirat megsemmisítésével, meghamisításával vagy elrejtésével megghiúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást,

d) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.”

III. A RELEVÁNS NEMETKÖZI SZÖVEGEK

19. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény

2. cikk - Meghatározások

„A jelen Egyezmény alkalmazásában:

...

Az „ésszerű alkalmazkodás” az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelenti, amelyek nem jelentenek aránytalan és indokolatlan terhet, és

adott esetben szükségesek, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személy alapvető emberi jogainak és szabadságainak a mindenkit megillető, egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását;...”

13. cikk - Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés

„1. A részes államok a fogyatékossgal élő személyek számára másokkal azonos alapon biztosítják az igazságszolgáltatáshoz való hatékony hozzáférést, beleértve az eljárás során az életkornak megfelelő alkalmazkodás biztosítását annak érdekében, hogy megkönnyítsék tényleges részvételüket mind közvetlen, mind közvetett formában, csakúgy, mint tanúként, minden jogi eljárásban, beleértve a nyomozati szakot és más előkészítő szakaszokat.”

14. cikk - A személy szabadsága és biztonsága

„2. A részes államok biztosítják, hogy amennyiben valamely eljárásban fogyatékossgal élő személyeket megfosztanak szabadságuktól, a nemzetközi emberi joggal összhangban másokkal azonos alapon jogosultak garanciákra, továbbá a jelen Egyezmény célkitűzéseinek és elveinek megfelelő elbánásban részesülnek, beleértve az ésszerű alkalmazkodásról szóló rendelkezést is.”

20. A Különleges Jelentéstevő kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód kérdéséről szóló Közbenső Jelentése – amit az Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala 2008. július 28-án terjesztett az ENSZ Közgyűlés 63. ülésének 63. ülésnapján (A/63/175) – az alábbi részeket tartalmazza:

„A Különleges Jelentéstevő felhívja a Közgyűlés figyelmét a fogyatékossgal élő személyek helyzetére, akiket gyakran elhanyagolnak, s a korlátozás, az elszigetelés, a fizikai, lelki és szexuális erőszak súlyos formái alá vetnek. A Különleges Jelentéstevő aggodalommal tölti el, hogy az ilyen – mind közintézményekben, mind magánintézetekben elkövetett – gyakorlat láthatatlan marad, és nem minősül kínzásnak vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek.” [összefoglaló]

„A fogyatékossgal élő személyeket intézményekbe – beleértve a börtönöket, szociális gondozó központokat, árvaházakat és pszichiátriai intézeteket is – helyezve gyakran elszigetelik a társadalomtól. Akaratuk ellenére vagy szabadon adott, tájékozott beleegyezésük nélkül hosszú időszakokra – beleértve az egész életre kiható tapasztalatnak minősülő időszakokat is – megfosztják őket szabadságuktól. Ezekben az intézményekben a fogyatékossgal élő személyeket gyakran elhanyagolják, elmondhatatlanul méltatlan bánásmódban részesítik, s a korlátozás, az elszigetelés, a fizikai, lelki és szexuális erőszak súlyos formái alá vetik őket. Az ésszerű alkalmazkodás hiánya a fogvatartási létesítményekben növelheti az elhanyagolásnak, erőszaknak, visszaélésnek, kínzásnak és bántalmazásnak való kitettséget.” [38. bekezdés]

„A fogyatékossgal élő személyek gyakran találják magukat ... [az erőtlenség] helyzetében, például amikor büntetés-végrehajtási intézetben vagy másutt megfosztják őket szabadságuktól ... Bizonyos kontextusokban az egyén adott fogyatékossga

nagyobb valószínűséggel teheti az ilyen egyént függő helyzetűvé, és visszaélés könnyű célpontjává ...” [50. bekezdés]

„Az államok további kötelezettsége annak biztosítása, hogy a fogvatartásbeli bánásmód és körülmények ne valósítsanak meg közvetlen vagy közvetett megkülönböztetést a fogyatékossgal élő személyekkel szemben. Ha az ilyen megkülönböztető bánásmód súlyos fájdalmat vagy szenvedést okoz, akkor kínzásnak vagy a bántalmazás más formájának minősülhet ...” [53. bekezdés]

„A Különleges Jelentéstevő megjegyzi, hogy [a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény] 14. cikkének 2. bekezdése alapján az államok kötelezettsége, hogy a szabadságuktól megfosztott személyek számára 'ésszerű alkalmazkodást' biztosítsanak. Ez a fogvatartási intézmények eljárásainak és fizikai tereinek megfelelő átalakítására irányuló kötelezettséget foglalja magában ... annak biztosítása érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek ugyanazon jogokat és alapvető szabadságokat élvezzék, mint mások, amennyiben az ilyen kiigazítások nem járnak aránytalan vagy indokolatlan teherrel. Fogyatékossgal élő személyek esetében az ésszerű alkalmazkodás megtagadása vagy hiánya olyan fogvatartási ... körülményeket teremthet, amelyek bántalmazásnak vagy kínzásnak minősülnek.” [54. bekezdés]

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 3. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

21. A kérelmező azt panaszolta, hogy szellemi fogyatékosága és siketnéma volta miatt fogvatartása – a 3. cikket megsértve – embertelen és megalázó bánásmódnak minősült.

A 3. cikk kimondja:

„Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”

22. A Kormány vitatta a panaszt.

A. Elfogadhatóság

23. A Bíróság megjegyzi, hogy a panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének (a) pontja szerinti értelemben. A Bíróság továbbá megjegyzi, hogy semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

B. Érdem

1. A felek érvei

(a) A Kormány

24. A Kormány előterjesztette, hogy a kérelmező sem bántalmazást, sem a fogvatartási körülmények nem megfelelő voltát nem jelezte a börtönhatóságok felé. A Kormány megjegyezte, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet parancsnoka külön utasítást adott ki a kérelmezővel való bánásmóddal kapcsolatban.

25. A Kormány szerint fogvatartása alatt a kérelmező ki tudta magát fejezni, és annak ellenére tudott kommunikálni a börtönszeméllyel, hogy nem használt hallókészüléket és analfabéta volt. A Kormány továbbá előterjesztette, hogy különleges intézkedések megtételével alkalmazkodtak a kérelmező igényeihez: olyan zárkában helyezték el, amit egy rokonával osztott meg, a zárka a büntetés-végrehajtási intézet „nyitott” körletrésében helyezkedett el a körletfelügyelő szolgálati helyének közvetlen közelében, így azonnal jelezhette problémáit. Továbbá, a kérelmezővel való kommunikáció megkönnyítése érdekében a kérelmező nevelője rendszeres kapcsolatban állt a kérelmező anyjával, s a büntetés-végrehajtási intézetbe történő befogadási eljárás során, a látogatások alatt és hivatalos iratok érkezésekor jeltolmácsot biztosítottak a kérelmező számára. A levélírásban zárkatársai segítettek a kérelmezőt, s a visszaélések elkerülése érdekében a nevelő fokozott figyelemmel kísérte a levelek továbbítását.

(b) A kérelmező

26. A kérelmező előterjesztette, hogy fogvatartása az Egyezmény 3. cikke megsértésének minősült, mivel nem volt állapotának megfelelő. Továbbá azt állította, hogy zárkatársai kirabolták és szexuálisan bántalmazták. Előadta, hogy értelmi fogyatékosága és kommunikációra való általános képtelensége miatt nem volt abban a helyzetben, hogy bántalmazása miatt panaszt tegyen vagy körülményei nem megfelelő voltát jelezze, s hogy ésszerűen nem volt tőle elvárható ezek megtétele. Azt is megjegyezte, hogy anyja látogatásai – amelyek havi kétszeri alkalomra korlátozódtak – nem voltak elegendőek arra, hogy problémáit és a fogvatartás során felmerült kommunikációs szükségleteit megoldják. A parancsnok külön utasítását illetően a kérelmező azt állította, hogy az utasítás alkalmatlan volt egy siketnéma, értelmi fogyatékos, analfabéta személy helyzetének a kezelésére.

(c) A harmadik fél

27. A Központ a Fogyatékos Emberek Jogaiért Alapítvány előterjesztette, hogy a fogyatékosággal élő személyek különösen kiszolgáltatottak a kínzásnak és bántalmazásnak, beleértve a börtönökben vagy egyéb fogvatartási helyeken elkövetett szexuális bántalmazást is. Többek között a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény releváns rendelkezéseire (ld. fenti 19. bekezdés) hivatkozva a

Központ úgy érvelt, hogy a fogyatékossgal élő fogvatartottak bántalmazása megelőzésének az egyéniesített „ésszerű alkalmazkodás” biztosítását is magában kell foglalnia.

2. A Bíróság értékelése

(a) Általános elvek

28. A Bíróság emlékeztet arra, hogy a bántalmazásnak a súlyosság egy minimális szintjét el kell érnie ahhoz, hogy a 3. cikk hatálya alá essen. E minimális szint megítélése relatív: az ügy összes körülményétől, így a bántalmazás tartamától, fizikai és/vagy lelki hatásaitól, valamint – bizonyos esetekben – az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától függ. Annak eldöntésekor, hogy valamely bánásmód a 3. cikk szerinti értelemben „megalázó”-e, a Bíróság által figyelembe vett egyik tényező az, hogy a bánásmód célja az érintett személy megalázása vagy lealacsonyítása volt-e – az ilyen cél hiánya azonban nem zárhatja ki teljes bizonyossággal a 3. cikk megsértésének megállapítását (ld. többek között *Price v. the United Kingdom*, no. 33394/96, § 24, ECHR 2001-VII; *Peers v. Greece*, no. 28524/95, §§ 67-68 and 74, ECHR 2001-III; és *Engel kontra Magyarország* 46857/06. sz., 2010. május 20., 26. bekezdés).

29. Továbbá, ha a hatóságok fogyatékossgal élő személy fogva tartása mellett döntenek, akkor különleges gondosságot kell tanúsítaniuk annak érdekében, hogy olyan körülményeket biztosítsanak, amelyek megfelelnek a személy fogyatékossgából eredő egyéni szükségleteinek (ld. mutatis mutandis *Jasinskis v. Latvia*, no. 45744/08, § 59, 21 December 2010; *Price v. the United Kingdom*, op.cit., § 30). Az államok kötelezettsége, hogy olyan konkrét intézkedéseket tegyenek, amelyek hatékony védelmet biztosítanak a kiszolgáltatott személyek számára, és ésszerű lépéseket is magukban foglalnak azon bántalmazások megelőzésére, amelyekről a hatóságoknak tudomása van, vagy amikről tudniuk kellett volna (ld. *Z and Others v. the United Kingdom* [GC], no. 29392/95, § 73, ECHR 2001-V). A különösen kiszolgáltatott csoportokba tartozó – így a mentális rendellenességben szenvedő – személyek jogába történő beavatkozást szigorú ellenőrzés alá kell vonni, és bármilyen korlátozást csak nagyon súlyos indokok igazolhatnak (ld. *Kiss Alajos kontra Magyarország*, 38832/06. sz., 2010. május 20.).

(b) Ezen elvek alkalmazása a jelen ügyre

30. A jelen kérelemmel kapcsolatosan a Bíróság észrevételezi, hogy H. Z.-t – aki siketméma, értelmi fogyatékos, analfabéta, és a hivatalos jelnyelvet nem ismeri – a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben csaknem három hónapig tartották fogva (ld. fenti 11.

bekezdés). A Bíróság utal a Kormány beadványára, amely szerint a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka által kibocsátott utasítás alapján 2011. május 23-tól különleges intézkedéseket léptettek életbe a kérelmező helyzetének kezelésére (ld. fenti 12. bekezdés). Az azonban nem világos, hogy ezek az intézkedések milyen mértékben érintették a kérelmező fogvatartásának ezen időpontot megelőző, azaz 2011. április 10-től május 23-ig terjedő szakaszát.

31. A Bíróság mindenesetre nincs meggyőződve arról, hogy a Kormány által hivatkozott intézkedések – nevezetesen a kérelmező egyik rokonával együtt, a nevelőtiszthez közel elhelyezkedő zárkában eszközölt fogva tartása, a többi zárkatárs és a kérelmező anyjának bevonása a helyzet kezelésébe, továbbá a kérelmező levelezésének megkönnyítése (ld. fenti 25. bekezdés) – akár együttesen is elegendőek voltak ahhoz, hogy a kérelmezővel szemben alkalmazott bánásmód kikerüljön a 3. cikk hatálya alól.

Mivel a kérelmező kétségtől különösen kiszolgáltatott csoportba tartozik (ld. a fenti 20. bekezdést és a 29. bekezdés végét), és ilyenként élveznie kellett volna a valószínűsíthetően embertelen és megalázó bánásmódot eredményező helyzetek megelőzését célzó, hatóságok által tett ésszerű lépések előnyeit, a Bíróság úgy véli: a Kormányra hárult annak bizonyítása, hogy a hatóságok megtették a szükséges intézkedéseket. A bizonyítási teher ilyen megváltoztatása hasonló ahhoz, ahogyan a Bíróság azon helyzeteket vizsgálja, amelyekben valamely egyén jó egészségi állapotban kerül rendőrségi őrizetbe, szabadlábra helyezésekor azonban sérültek bizonyul, ezért az államnak kell hihető és valószínű magyarázattal szolgálnia a sérülések okát illetően; ilyen magyarázat hiányában a kérdés egyértelműen az Egyezmény 3. cikkének hatálya alá esik (ld. – többek között – *Selmouni v. France* [GC], no. 25803/94, § 87, ECHR 1999-V).

32. A jelen körülmények között azonban a Bíróság megjegyzi, hogy a Kormány nem tett megfelelő módon eleget ezen bizonyítási tehernek, különösen a letartóztatás kezdeti időszaka tekintetében.

A Bíróság különösen úgy véli: a fogyatékosága miatt szükségszerűen kialakult elszigeteltség- és magára hagyatottság érzés azzal párosulva, hogy feltehetően nem értette saját helyzetét és a büntetés-végrehajtási intézet rendjét, olyan szorongás és kisebbségi érzés megtapasztalását okozhatta a kérelmezőben, ami elérte az embertelen és megalázó bánásmód küszöbértékét, különösen annak fényében, hogy elválasztották az egyetlen személytől (anyjától), akivel hatékonyan tudott kommunikálni. Továbbá, bár a kérelmező zárkatársak általi molesztálással kapcsolatos állításait nem támasztotta alá bizonyíték, a Bíróság hozzáteszi: amennyiben ez lett volna a helyzet, akkor a kérelmező jelentős nehézségekkel szembesült volna, ha a felügyelők tudára akarta volna hozni az ilyen incidenseket, ami félelmet és bántalmazásnak való kitettség érzését kelthette benne.

A Bíróság azt is észrevételezi, hogy a Városi Bíróság végül nagyon hasonló megfontolások alapján helyezte szabadlábra a kérelmezőt.

33. Összegezve, a Bíróság kénytelen azt a következtetést levonni, hogy a hatóságok által a helyzet kezelése érdekében tett dicséretes, de megkésett erőfeszítések ellenére a kérelmezőnek a szükséges intézkedések ésszerű időn belüli megtétele nélkül eszközölt bebörtönzése minden bizonnyal olyan helyzetet eredményezett, ami a kérelmező többszörös fogyatékoságára figyelemmel, az Egyezmény 3. cikkét megsértve, embertelen és megalázó bánásmódnak minősült.

Ezért ezt a rendelkezést megsértették.

II. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 2. BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

34. A kérelmező azt is előterjesztette, hogy állapota miatt a hatóság által őrizetbe vételekor követett eljárás nem felelt meg az Egyezmény 5. cikkének 2. bekezdésében előírt követelményeknek. Az 5. cikk 2. bekezdése kimondja:

„Minden letartóztatott személyt haladéktalanul tájékoztatni kell az általa értett nyelven letartóztatása okairól és az ellene felhozott vádról.”

35. A Kormány vitatta a panaszt.

A. Elfogadhatóság

36. A Bíróság megjegyzi, hogy a panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének (a) pontja szerinti értelemben. A Bíróság továbbá megjegyzi, hogy semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

B. Érdem

1. A felek érvei

(a) A Kormány

37. A Kormány előterjesztette, hogy a kérelmező előzetes letartóztatása összhangban állt az Egyezmény 5. cikkének 2. bekezdésében foglalt követelményekkel. A Kormány úgy érvelt, hogy az Egyezmény alapján megkívánt minden garancia alkalmazásra került, beleértve a kérelmező fogyatékoságának és speciális körülményeinek szükséges megfontolását is.

38. Azt a kérdést illetően, hogy a kérelmező kapott-e tájékoztatást általa értett nyelven őrizetbe vételének okairól, a Kormány megjegyezte, hogy a kérelmezőt jelnyelvi tolmács jelenlétében hallgatták ki, s a Kormány szerint

a kérelmező megértette az ellene felhozott gyanút. A Kormány azt is hangsúlyozta, hogy a kérelmező nem tett panaszt az eljárás ellen, és aláírta a kihallgatási jegyzőkönyvet.

(b) A kérelmező

39. A kérelmező előterjesztette, hogy őrizetbe vételekor nem kapott tájékoztatást általa értett nyelven őrizetbe vételének okairól és az ellene felhozott gyanúról. Alapvetően a Vásárosnaményi Városi Bíróság 2011. július 4-i és szeptember 27-i határozataira támaszkodva (ld. fenti 13. és 15. bekezdés) vitatta a Kormány azon előterjesztését, hogy megértette a hivatalos jelnyelvet. Ezen érv alátámasztására két tanúvallomást is benyújtott, amelyek szerint ő a hivatalos jelnyelvtől eltérő, speciális kommunikációs módszert használt (ld. fenti 17. bekezdés). Hangsúlyozta, hogy egy speciális jelnyelvet használva csak anyjával tud kommunikálni. Előadta, hogy a kihallgatási jegyzőkönyvön szereplő aláírása nem tekinthető érvényesnek, mivel siketnéma és analfabéta. Hangsúlyozta, hogy értelmi fogyatékoságára figyelemmel ügyvédől, vagy a nevében történő eljárásra felhatalmazott más személytől segítséget kellett volna kapnia, hogy őrizetbe vételének okait megérthesse.

(c) A harmadik fél

40. A Központ a Fogyatékos Emberek Jogaiért Alapítvány előadta, hogy az Egyezmény 5. cikkének 2. bekezdésében foglalt garanciák értelmezésekor a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény rendelkezéseit is figyelembe kell venni. A Központ úgy érvelt, hogy ezen jogi instrumentum alapján a hatékony bírósághoz fordulás garantálása érdekében az állam köteles a fogyatékosággal élő személyek számára ésszerű alkalmazkodást biztosítani. A Központ úgy vélte, hogy a jelen ügyben az ésszerű alkalmazkodás megkívánta egy olyan személy jelenlétét, akivel a kérelmező hatékonyan tudott volna kommunikálni, és aki támogatta volna őt a kihallgatás alatt.

2. A Bíróság értékelése

(a) Általános elvek

41. A Bíróság megismétli: az 5. cikk 2. bekezdése azt az elemi biztosítékot tartalmazza, hogy minden őrizetbe vett személynek tudnia kell, miért fosztották meg szabadságától. Ez a rendelkezés az 5. cikk alapján biztosított védelmi rendszer integráns része: a 2. bekezdés alapján minden őrizetbe vett személlyel egyszerű, a személy által értett nem-technikai nyelven ismertetni kell őrizetbe vételének alapvető jogi és ténybeli indokait azért, hogy a személy – ha úgy látja jónak – a 4. bekezdésnek megfelelően

bírósághoz fordulhasson az őrizetbe vétel törvényességének megtámadása érdekében. Hogy a tájékoztatás tartalma és gyorsasága megfelelő volt-e, azt minden esetben az ügy speciális vonásai alapján kell megítélni (ld. *Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom*, 30 August 1990, § 40, Series A no. 182).

Az 5. cikk 2. bekezdése sem azt nem kívánja meg, hogy a szükséges tájékoztatás meghatározott formában történjék, sem pedig azt, hogy a tájékoztatás az őrizetbe vett személy terhére rótt cselekmények teljes listáját tartalmazza (ld. *X. v. Germany*, no. 8098/77, Commission decision of 13 December 1978, Decisions and Reports 16, p. 111). A Bíróság szerint azonban, ha ebben a folyamatban egy értelmi fogyatékos személy állapota nem kerül megfelelő módon figyelembe vételre, akkor nem lehet azt állítani, hogy az ilyen személy megkapta az 5. cikk 4. bekezdésében számára biztosított, a letartóztatás törvényességének megtámadásához való jog hatékony és intelligens igénybe vételére képessé tevő szükséges tájékoztatást, kivéve, ha az ilyen személy helyett annak ügyvédje, vagy más felhatalmazott személy kapja a tájékoztatást (ld. *X. v. the United Kingdom*, no. 6998/75, Commission's report of 16 July 1980, § 111, Series B no. 41).

(b) Ezen elvek alkalmazása a jelen ügyre

42. A kérelmezőt a Vásárosnaményi Rendőrkapitányságon csak egy jelnyelvi tolmács jelenlétében hallgatták ki. Amint arról fentebb már említés történt (ld. fenti 20. bekezdés), a kérelmező siketnéma, analfabéta és szellemi fogyatékos. Továbbá, nem tud kommunikálni azon a hivatalos jelnyelven, amely jelnyelv tolmácsa jelen volt. Ezen körülmények között a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy a kérelmező olyannak tekinthető, mint aki megkapta azt a tájékoztatást, amelynek alapján képessé vált arra, hogy letartóztatását megtámadja – még akkor sem, ha becenevének aláírása a kihallgatási jegyzőkönyvön szerepel.

43. A Bíróság továbbá sajnálatosnak tartja, hogy a hatóságok semmilyen valóban „ésszerű lépés”-t (vö. *Z and Others*, loc.cit.) – ami a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény 2., 13. és 14. cikkében (ld. fenti 19. bekezdés) foglalt „ésszerű alkalmazkodás” fogalmához nagyon hasonló fogalom – nem tettek a kérelmező állapotának figyelembe vételére, különösen ügyvéd vagy más alkalmas személy általi támogatás biztosításával. A Bíróság úgy véli: a kérelmezőt kihallgató rendőröknek érzékelniük kellett, hogy az adott helyzetben értelmes kommunikáció nem volt lehetséges, és – a kihallgatási jegyzőkönyv kérelmezővel történő egyszerű aláíratása helyett – segítséget kellett volna igénybe venniük, először is a kérelmező anyját (aki legalább a kérelmező kommunikációs problémáinak nagyságrendjéről tájékoztatni tudta volna a rendőröket).

44. A fenti megfontolások elegendőek a Bíróság számára azon következtetés levonására, hogy az Egyezmény 5. cikkének 2. bekezdését megsértették.

III. AZ EGYEZMÉNY EGYÉB ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSEI

45. A kérelmező az 5. cikk 1. bekezdése alapján panaszolta, hogy letartóztatásba helyezése nem volt igazolt, a 6. és a 13. cikk alapján pedig az ellene folytatott büntetőeljárás tisztességtelen voltát panaszolta.

A Bíróság megjegyzi, hogy a többszörös visszaeső kérelmezőt rablás gyanúja alapján helyezték előzetes letartóztatásba, s úgy véli, hogy a 3. cikk, illetve az 5. cikk 2. bekezdésének kontextusában korábban megállapított jogsértés (ld. fenti 33. és 34. bekezdés) megállapítása ellenére ez az intézkedés, mint olyan, nem tekinthető az 5. cikk 1. bekezdésének (c) pontját sértő, igazolatlan szabadságtól megfosztásnak. Ezért ez a panasz nyilvánvalóan alaptalan a 35. cikk 3. bekezdésének (a) pontja alapján, s azt az Egyezmény 35. cikkének 4. bekezdése alapján el kell utasítani.

Továbbá, a kérelmező elleni büntetőeljárás még folyamatban van, ezért az eljárás tisztességes voltával kapcsolatos panaszok idő előttiék. Ezért ezt a panaszt a 35. cikk 1. és 4. bekezdése alapján el kell utasítani.

IV. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

46. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

“Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

47. A kérelmező 30.000 euró nem vagyoni kártérítést követelt.

48. A Kormány vitatta az igényt.

49. A Bíróság úgy véli, hogy a kérelmező nem vagyoni kárt szenvedett, és méltányossági alapon ilyen címen 16.000 eurót ítél meg számára.

B. Költségek és kiadások

50. A kérelmező további 9.000 eurót követelt a Bíróság előtt felmerült költségek és kiadások megtérítésére. Ez az összeg megfelel a kérelmező ügyvédje által kiszámlázandó, 200 euró plusz ÁFA óradíjjal felszámított 35 órányi jogi munka díjának, és 110 euró adminisztratív költséget is magában foglal.

51. A Kormány vitatta az igényt.

52. A Bíróság esetjoga szerint a kérelmező csak annyiban jogosult költségei és kiadásai megtérítésére, amennyiben bizonyítja, hogy e költségek ténylegesen és szükségszerűen felmerültek, s összegüket tekintve ésszerűek. A jelen ügyben – a birtokában lévő dokumentumokra és a fenti kritériumokra figyelemmel – a Bíróság az összes költség fedezésére 3.000 euró megítélését tartja ésszerűnek, amely összegből az Európa Tanács jogsegély-keretéből a kérelmező számára megítélt 850 eurót le kell vonni.

C. Késedelmi kamat

53. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális kölcsönkamatán kell alapulnia, amelyhez további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG

1. A 3. cikk és az 5. cikk 2. bekezdése alapján előterjesztett panaszokat elfogadhatóvá, a kérelem többi részét elfogadhatatlanná nyilvánítja;
2. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 3. cikkét megsértették;
3. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 5. cikkének 2. bekezdését megsértették;
4. *Megállapítja*,
  - (a) hogy az alperes Államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, az alábbi összegeket kell kifizetnie nemzeti valutában, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával:
    - (i) nem vagyoni kár tekintetében 16.000 (tizenhatezer) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét;
    - (ii) költségek és kiadások tekintetében 2.150 (kétezer-egyszázötven) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét.
  - (b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után;
5. A kérelmező igazságos elégtétel iránti többi igényét *elutasítja*.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2012. november 8-án, a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. szabálya 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Stanley Naismith
Hivatalvezető

Ineta Ziemele
Elnök